

Naziv originala:
Imbolo Mbue
BEHOLD THE DREAMERS

Copyright © 2016 by Imbolo Mbue

Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01843-1



Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Čude
DOLAZE
SANJARI
SVETSKI BESTSELER
IMBOLO
MBUE

Prevela Zvezdana Šelmić

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2016.

*Mom divnom AMR sa zahvalnošću
što je pošao sa mnom u Misteriju*

„Jer Gospod Bog tvoj uvešće te sada u dobru zemlju,
u zemlju u kojoj ima dosta potoka i izvora i jezera,
što izvire po dolinama i po brdima. U zemlju
izobilnu pšenicom i ječmom i vinovom lozom
i smokvama i šipcima, zemlju izobilnu maslinom,
od koje biva ulje, i medom; u zemlju gde nećeš sirotinjski
jesti hleba, gde ti neće ništa nedostajati, u zemlju gde
je kamenje gvožđe i gde ćeš iz brda njenih seći med.“

Peta knjiga Mojsijeva (Zakoni ponovljeni) 8.7-9

Nikad od njega nisu tražili da obuče odelo za razgovor za posao. Nikad mu nisu rekli da donese primerak svoje biografije. Nije ni imao biografiju, sve dok prošle nedelje nije otišao u biblioteku na uglu 34. ulice i Avenije Medison, pa mu je tamo volonter-savetnik za zapošljavanje sve lepo napisao, naveo gde je sve radio i pokazao da je bio uspešan u tome: farmer, odgovoran za obradu zemlje i gajenje zdravih useva; čistač ulica, odgovoran da grad Limbe izgleda čisto i besprekorno; perlač posuđa u restoranu na Menhetnu, odgovoran da gosti jedu iz čistih tanjira bez mikroba; vozač taksija u Bronksu, odgovoran da bezbedno preveze putnike s mesta na mesto.

Nikad nije morao da brine da li ima odgovarajuće iskustvo, da li će njegov engleski biti savršen, da li će uspeti da se predstavi kao dovoljno inteligentan. Danas, obučen u zeleno prugasto odelo s dvorednim zakopčavanjem, koje je nosio i onog dana kad je stigao u Ameriku, mogao je da misli samo na to kakav će utisak ostaviti na čoveka koga još nikad nije sreo. Ma koliko se trudio, nije uspevao da misli ni na šta osim na pitanja koja će mu možda postaviti, na odgovore koje treba da pruži, na način na koji treba da hoda, govori i sedi, na to kada treba da govori, a kada da sluša i klima glavom, na ono što treba i ne treba da kaže, na ono što treba da odgovori kada ga pitaju o njegovom pravnom statusu u zemlji. Grlo mu se osušilo. Dlanovi su mu se znojili. U prepunoj podzemnoj železnici, na putu ka centru, nije mogao da dohvati maramicu iz džepa, pa je brisao dlanove o pantalone.

„Dobro jutro, molim“, rekao je čuvaru u predvorju kada je stigao u zgradu *Limana bradersa*. „Moje ime je Jende Jonga. Došao sam kod gospodina Edvardsa. Gospodina Klarka Edvardsa.“

Čuvar, pegav i s jarećom bradicom, tražio je da vidi njegova dokumenta, i on ih je brzo izvadio iz smeđeg novčanika na preklap. Čovek ih je uzeo, pogledao prednju i zadnju stranu, pogledao ga u lice, odmerio njegovo odelo, nasmešio se i upitao ga želi li da postane broker.

Jende je odmahnuo glavom. „Ne“, rekao je ne uzvrativši osmeh, „nego šofer.“

„Odlično“, rekao je čuvar i dao mu propusnicu za posetioce. „Srećno vam bilo.“

Ovog puta Jende se nasmešio. „Hvala, brate moj“, rekao je. „Zaista mi je potrebna sreća danas.“

Sâm u liftu, na putu ka dvadeset osmom spratu, pogledao je svoje nokte (srećom, nisu prljavi). Bolje je namestio kravatu na klips, naspram ogledala iznad glave; ponovo je proverio zube i opet nije našao nikakve tragove pržene banane i pasulja od doručka. Nakašljao se i obrisao tragove pljuvačke koji su se mogli zadržati u uglovima usana. Kad su se vrata lifta otvorila, ispravio je ramena i predstavio se devojci za prijemnim pultom, koja je, posle klimanja glavom i prikazivanja neverovatno belih zuba, pozvala nekoga telefonom i onda mu rekla da pođe za njom. Prošli su kroz veliki prostor u kome su mladići u plavim košuljama sedeli u odeljcima s više ekrana pred sobom, pa kroz hodnik, kraj još jednog velikog prostora s tesnim odeljcima, pa u sunčanu kancelariju s velikim prozorom sa četiri okna koji se protezao od zida do zida i od poda do plafona, pružajući pogled na hiljade krošnji u jesenjim bojama i ponosne oblakodere Menhetna. Za trenutak je zinuo od čuda pred tom lepotom spolja – nikad nije video ništa slično – i pred onom unutra. Desno od njega postojao je deo za sedenje (kauč presvučen crnom kožom, dve iste takve stolice, stakleni stočić), u sredini veličanstven писаći sto (ovalan, od trešnjevog drveta, sa crnom kožnom foteljom za direktora i dve zelene za goste), levo od njega polica (trešnjevo drvo, staklena vratanca, uredno poređane bele fascikle), i pred njom je stajao Klark Edwards, u crnom odelu, i ubacivao listove papira u seckalicu za hartiju.

„Moliću, gospodine, dobro jutro“, rekao je Jende, okrenuo se k njemu i napola naklonio.

„Sedite“, rekao je Klark, ne podižući pogled sa seckalice.

Jende je žurno pošao ka levoj fotelji. Izvadio je biografiju iz fascikle i spustio je naspram Klarkove stolice, pazeći da ne poremeti slojeve belih listova hartije i *Vol strit žurnala* rasutih po stolu u neredu. Jedna od stranica *Žurnala* provirivala je ispod papira s brojkama i grafikonima, s naslovom: VELIKA NADA BELACA? BARAK OBAMA I SAN O AMERICI SLEPOJ ZA BOJE. Jende se nagnuo da pročita članak, fasciniran

mladim i ambicioznim senatorom, ali se brzo ispravio kad se setio gde se nalazi, zašto je tu i šta će se sada desiti.

„Da li imate izrečene saobraćajne kazne koje treba platiti?“, upitao je Klark i seo.

„Ne, gospodine“, odgovorio je Jende.

„I niste imali nikakvu ozbiljnu nezgodu?“

„Nisam, gospodine Edvardse.“

Klark je uzeo biografiju sa stola, izgužvanu i mokru poput čoveka čiju je istoriju sadržala. Pogled mu je bio uperen u nju nekoliko sekundi, dok je Jendeov leteo tamo-amo, od krošnji Central parka u dubini, do zidova kancelarije, na kojima su visile apstraktne slike i portreti belaca s leptir-mašnjama. Osećao je da mu na čelu izbijaju graške znoja.

„Dobro, Jende“, rekao je Klark, spuštajući biografiju, pa se zavalio u fotelju. „Reci mi nešto o sebi.“

Jende je živnuo. Ovo je bilo pitanje o kome je sinoć razgovarao sa svojom suprugom, Neni; čitali su o tome kada su na *Guglu* tražili „pitanje koje se postavlja na svakom razgovoru za posao“. Ceo sat sedeli su pogrbljeni pred svojeglavim kompjuterom, tražeći najbolji odgovor, čitajući suviše slične savete na prvih deset sajtova koje je *Gugl* ponudio, a onda su zaključili da je najbolje da Jende govori o svom čvrstom karakteru i pouzdanosti, i o tome da poseduje sve osobine potrebne vozaču jednog zauzetog direktora kao što je gospodin Edwards. Neni je predložila da pomene i svoj sjajni smisao za humor, možda u vidu šale. Uostalom, rekla mu je, koji se direktor s Vol strita, pošto provede sate smišljajući kako da zaradi još novca, ne bi radovao kad uđe u auto i tamo ga šofer dočeka dobrom šalom? Jende se složio i spremio odgovor, kratak monolog koji se završavao šalom o kravi u supermarketu. To će biti vrlo dobro, rekla je Neni. I on je tako mislio. Ali kada je počeo da govori, zaboravio je taj pripremljeni odgovor.

„Dobro, gospodine“, rekao je umesto toga. „Živim u Harlemu sa ženom i šestogodišnjim sinom. Potičem iz Kameruna, u centralnoj Africi, ili zapadnoj. Zavisi od toga koga pitate, gospodine. Rođen sam u malom gradu na obali Atlantika, po imenu Limbe.“

„Razumem.“

„Hvala, gospodine Edvardse“, rekao je drhtavim glasom, ne baš siguran zbog čega mu zahvaljuje.

„A kakva dokumenta imaš u ovoj zemlji?“

„Imam dokumenta, gospodine“, požurio je da kaže, naginjući se napred i klimajući glavom, osećajući da mu se koža ježi po celom telu nalik na crnu đulad iz topa.

„Pitao sam *kakva* dokumenta.“

„O, izvinite, gospodine. Imam EAD. EAD, gospodine... to sada imam.“

„A šta to tačno...“, prekinulo ga je zujanje *blekberija* na stolu. Klark ga je brzo podigao. „Šta to znači?“, upitao je, gledajući telefon.

„To je *Employment Authorization Document*, gospodine“, odgovorio je Jende meškoljeći se. Klark nije odgovorio ni glasom ni pokretom. Držao je glavu pognutu, gledajući smartfon, prelazeći mekim prstima po tastaturi, lako i brzo – gore, levo, desno, dole.

„To je radna dozvola, gospodine“, dodao je Jende. Gledao je Klarkove prste, pa njegovo čelo, pa ponovo prste, ne znajući kako drugačije da poštuje pravilo kontakta očima, kad oči nisu vidljive. „To znači da mi je dozvoljeno da radim, gospodine. Dok ne dobijem zelenu kartu.“

Klark je napola klimnuo glavom i nastavio da kucka.

Jende je pogledao kroz prozor, nadajući se da se ne znoji suviše.

„A koliko će potrajati dok dobiješ tu zelenu kartu?“, upitao je Klark spuštajući *blekberi*.

„Stvarno ne znam, gospodine. Imigraciono je sporo, gospodine; oni nekako čudno rade.“

„Ali došao si u zemlju legalno i dugoročno, je li tako?“

„O, jeste, gospodine“, rekao je Jende. Ponovo je klimnuo glavom, ne trepćući, uz bolan osmeh. „Veoma legalno, gospodine. Samo što još čekam da dobijem zelenu kartu.“

Klark je jedan dug trenutak zurio u Jendea, a u njegovim zelenim očima nije se moglo naslutiti šta misli. Jendeu je vreo znoj curio niz leđa, natapajući belu košulju koju mu je Neni kupila od uličnog prodavca u 125. ulici. Telefon na stolu je zazvonio.

„Dobro, onda“, rekao je Klark, podižući slušalicu. „Dokle god si legalan.“

Jende Jonga je odahnuo.

Užas koji mu je stegao grudi kada je Klark Edwards pomenuo dokumenta, polako je popuštao. Sklopio je oči i u sebi zahvalio milostivom biću, zadovoljan što je bilo dovoljno pola istine. Šta bi rekao da je

gospodin Edwards postavio još neko pitanje? Kako bi objasnio da njegova radna i vozačka dozvola važe *samo* dok je njegova prijava za azil u obradi ili odobrena, i da, ako mu odbiju azil, sva njegova dokumenta postaju nevažeća i neće dobiti zelenu kartu? Kako bi mogao da mu objasni svoju prijavu za azil? Da li uopšte postoji način da ubedi gospodina Edwardsa da je on pošten čovek, veoma pošten, zapravo, ali čovek koji sada u Imigracionom priča hiljade laži samo da bi jednog dana postao američki državljanin i zauvek živeo u ovoj velikoj zemlji?

„A koliko si ovde?“, upitao je Klark pošto je spustio slušalicu.

„Tri godine, gospodine. Došao sam 2004, u mesecu...“

Zastao je, iznenađen Klarkovim gromoglasnim kijanjem.

„Nazdravlje, gospodine“, rekao je kad je direktor pritisnuo zglavkom donju stranu nosa i još jednom kinuo, glasnije nego maločas. „*Ashia*, gospodine“, dodao je. „Nazdravlje, još jednom.“

Klark se nagnuo napred i uzeo flašu vode koja je stajala na desnoj strani stola. Iza njega, daleko iza besprekornog staklenog prozora, nad parkom, leteo je crveni helikopter, sa zapada na istok, pod vedrim jutarnjim nebom. Jende je ponovo pogledao Klarka i posmatrao ga dok je pio iz flaše. I on je žudeo za gutljajem vode kako bi osvežio suvo grlo, ali nije se usuđivao da promeni tok razgovora moleći za vodu. Ne, nije se usuđivao. Svakako ne u ovom trenutku. Čak i da mu je grlo najsuvlje mesto u Kalahariju, to sad nije važno – dobro mu ide. U redu, možda ne baš suviše dobro. Ali nije ni loše.

„U redu“, rekao je Klark i spustio flašu. „Reći ću ti šta ja očekujem od vozača.“ Jende je progutao knedlu i klimnuo glavom. „Zahtevam lojalnost. Zahtevam pouzdanost. Zahtevam tačnost, i zahtevam da radiš ono što kažem i da ništa ne pitaš. Da li ti to odgovara?“

„Da, gospodine, naravno, gospodine Edvardse.“

„Potpisaćeš sporazum o poverljivosti, pristanak da nikad nećeš pričati o onome što vidiš da kažem ili radim. Nikome. Apsolutno nikome. Da li razumeš?“

„Vrlo dobro razumem, gospodine.“

„Dobro. Biću dobar prema tebi, ali prvo ti moraš biti dobar prema meni. Ja ću ti biti prioritet, a kada mi ne budeš potreban, staraćeš se o mojoj porodici. Ja sam zauzet čovek i ne očekuj da ću te nadgledati. Došao si s veoma dobrim preporukama.“

„Dajem vam reč, gospodine. Časnu reč. Obećavam.“

„Vrlo dobro, Jende“, rekao je Klark. Kratko se osmehnuo, klimnuo glavom i ponovio: „Vrlo dobro.“

Jende je izvukao maramicu iz džepa pantalonu i obrisao čelo. Duboko je uzdahnuo i sačekao da Klark još jednom pregleda njegovu biografiju.

„Imaš li neko pitanje za mene?“, upitao je Klark, spuštajući biografiju na gomilu papira na levoj strani stola.

„Ne, gospodine Edvardse. Već ste mi rekli sve što treba da znam, gospodine.“

„Sutra imam još jedan razgovor, a onda ću odlučiti. Javiću ti se, možda kasnije tokom dana. Pozvaće te moja sekretarica.“

„Mnogo vam hvala, gospodine. Veoma ste ljubazni.“

Klark je ustao.

Jende je žurno odgurnuo stolicu pa i sam ustao. Ispravio je kravatu, koja se tokom razgovora nakrivila kao vitko drvo pod olujom.

„Inače“, rekao je Klark, gledajući tu kravatu, „ako želiš da napreduješ u poslu, nabavi bolje odelo. Crno, plavo ili sivo. I pravu kravatu.“

„Nije nikakav problem, gospodine“, odgovorio je Jende. „Mogu da nabavim novo odelo, gospodine. Svakako mogu.“

Klimnuo je glavom i nespretno se nasmešio, otkrivajući neravne zube, a onda žurno zatvorio usta. Klark je, bez osmeha, pružio ruku, a Jende ju je prihvatio obema svojim i pažljivo se rukovao, pognute glave. Hvala vam unapred, gospodine, poželeo je da kaže. Ja ću biti najbolji šofer na svetu ako mi date ovaj posao, umalo da kaže.

Nije ništa rekao; morao je da krije očajanje kako ne bi probilo tanki sloj dostojanstva kojim je bilo pokriveno tokom razgovora. Klark se nasmešio i potapšao ga po mišići.

2

„Danas je godina i po“, rekla je Neni dok su ona i Fatu šetale po Kinenskoj četvrti tražeći kopije *Gučijevih* i *Versačevih* tašni. „Otkad sam došla u Ameriku.“

„Godina i po?“, ponovila je Fatu, vrteći glavom i kolutajući očima. „Brojiš i polovine godine? Kako ono kažeš – nije sramota.“ Nasmejala se. „Da ti kažem nešto. Kada budeš u Americi *vingt-quatre ans** , pa još budeš siromašna, nećeš više brojati. Nećeš više čak ni govoriti. Ne. Biće te stid da išta kažeš, veruj mi.“

Neni se nasmejala i uzela u ruke *Gučijevu* tašnu, toliko odlučnu da prođe kao prava da je sva blistala. „Stid te je da kažeš ljudima da si ovde dvadeset četiri godine?“

„Ne, ne stid. Zašto stid? Kažem ljudima da sam tek stigla. Čuju me kako govorim i kažu: Oh, ona ne zna engleski. Mora da je tek stigla iz Afrike.“

Kinez, vlasnik radnje, pohitao je ka njima. „Uzmi torbu za šezdeset dolara“, rekao je Neni. „Zašto?“, upitala je Neni kriveći lice. „Dam ti dvadeset.“ Čovek je zavrteo glavom. Neni i Fatu krenule su dalje. „Četrdeset, četrdeset“, vikao je čovek za njima kad su zašle u reku evropskih turista. „Dobro, dođi, uzmi za trideset“, vikao je. Vratile su se i kupile je za dvadeset pet.

„Sad izgledaš kao Anželi Žoli“, rekla je Fatu dok je Neni išla s torbom preko ruke, a kovrdžava kosa vijorila se za njom.

„Stvarno?“, rekla je Neni i zabacila kosu.

„Kako misliš – stvarno? Voliš da budeš kao Anželi Žoli, zar ne?“

Neni je zabacila glavu i zakikotala se.

Volela je Njujork. I dalje nije mogla da poveruje da je tu. Nije mogla da poveruje da šeta gradom i kupuje *Guči*, nije više nezaposlena neudata majka koja sedi u očevoj kući u Limbeu, od svitanja do sumraka, od sušne do kišne sezone, čekajući Jendea da je spase.

Nije joj se činilo kao osamnaest meseci, možda zato što se i dalje dobro sećala dana kad su ona i Liomi stigli na aerodrom *Džej Ef Kej*. I dalje se sećala kako je Jende stajao na terminalu čekajući ih, u crvenoj košulji s plavom kravatom s klipsom, i buketom žutih hortenzija u rukama. I dalje se sećala kako su se zagrlili i ostali tako skoro ceo minut, u tišini, čvrsto žmureći da bi izbrisali agoniju prethodne dve godine tokom kojih je on radio tri posla kako bi uštedeo novac potreban za njenu studentsku vizu, Liomijevu turističku vizu i avionske karte za nju i dete.

* Franc.: dvadeset četiri godine. (Prim. prev.)

Sećala se kako se Liomi pridružio njihovom zagrljaju, držeći ih oboje za noge dok Jende nije pustio nju i sagnuo se da podigne njega. Sećala se kako je stan – koji je Jende nedavno našao posle gotovo dve godine provedene u zajedničkom dvosobnom suterenskom stanu u Bronksu koji je delio sa šestoricom Portorikanaca – te noći bio pun Jendeovog smeha i njenog glasa dok mu je pričala priče od kuće, i Liomijevog cičanja dok su se otac i sin rvali i golicali jedan drugog na tepihu. Sećala se kako su preneli Liomija iz svog kreveta u krevetac, usred noći, kako bi mogli da leže jedno do drugog, da rade sve ono što su u imejlovima, telefonskim razgovorima i SMS porukama obećavali da će raditi jedno drugom. I još se jasno sećala kako je ležala u krevetu kraj Jendea pošto su sve uradili, slušajući kroz prozor zvuke Amerike, čavrljanje i smeh Afroamerikanaca, muškaraca i žena na ulicama Harlema, i kako je govorila sebi: Ja sam u Americi, ja sam stvarno u Americi.

Nikad neće zaboraviti taj dan.

Niti dan, dve nedelje po dolasku, kad su se venčali u gradskoj kući, s Liomijem kao čuvarom prstena i Jendeovim rođakom Vinstonom kao svedokom. Tog dana, u maju 2006. godine, konačno je postala pristojna žena, žena dostojna ljubavi i zaštite.

Limbe je sada bio samo daleki grad, mesto koje je volela sve manje sa svakim novim danom provedenim bez Jendea. Bez njega da idu u šetnje po plaži, i na igranke, ili da sede u konobi i uživaju u hladnom *Ginis* pivu u toplo nedeljno popodne – to više nije bio njen voljeni rodni grad, nego pusto mesto iz kojeg je jedva čekala da ode. U svakom telefonskom razgovoru dok su bili razdvojeni, podsećala ga je na to, na činjenicu da ne može prestati da mašta o danu kada će napustiti Limbe i biti s njim u Americi.

„I ja sanjam, *bébé*“, odgovarao je on uvek. „Danju i noću sanjam najrazličitije snove.“

Na dan kad su ona i Liomi dobili vize, otišla je u krevet s pasošima ispod jastuka. One noći kad su napustili Kamerun, nije osećala ništa. Kad je autobus koji je iznajmio njen otac da vozi njih dvoje – i gotovo trideset prijatelja i rođaka koji su pošli da ih isprate – krenuo ispred njihove kuće na dvodnevni put do međunarodnog aerodroma u Duali, smešila se i mahala susedima i daljoj rodbini koji su se okupili na travnjaku ispred kuće da im sa zavišću požele srećan put. Potrudila se

Ovde dolaze sanjari

da im svima zapamti lica, svesna da joj neće dugo nedostajati, želeći im istu sreću koju je znala da će naći u Americi.

Godinu i po kasnije, Njujork je bio njen dom, mesto sa svim zadovoljstvima koja je želela. Budila se kraj čoveka kojeg voli i okretala glavu da vidi njihovo dete. Prvi put u životu imala je posao, kao kućna negovateljica, posredstvom agencije koja joj je plaćala u gotovini, pošto nije imala dozvolu za rad. Bila je redovan student prvi put posle šesnaest godina: studirala je hemiju na Državnom koledžu Opštine Menheth, ni za trenutak ne brinući za školarinu, jer je znala da će Jende uvek bez gundanja plaćati tri hiljade dolara za svaki semestar, za razliku od njenog oca, koji se beskrajno žalio na svoje finansijske teškoće i držao predavanja da CFA franci* ne rastu na mangovom drveću, kad god bi neko od osmoro dece tražilo novac za školarinu ili novu uniformu. Prvi put posle veoma dugog vremena nije se budila ujutro bez ikakvih planova osim da počisti kuću, ode na pijacu, kuva za roditelje, braću i sestre, stara se o Liomiju, sastaje s prijateljicama i sluša ih kako ogovaraju svekrve, ide u krevet i očekuje sledeći potpuno istovetan dan, jer se njen život ne kreće ni napred ni nazad. I prvi put u životu imala je san osim braka i majčinstva: da postane apotekar, poput onih koje je ceo Limbe poštovao, jer su delili zdravlje i sreću u bočicama za pilule. Da bi ostvarila taj san, morala je da se trudi u školi, i to je i činila – imala je vrlo dobar prosek. Tri dana nedeljno išla je na koledž, a posle predavanja šetala je hodnikom škole držeći glomazne udžbenike iz algebre, hemije, biologije i filozofije, blistajući jer polako postaje učena žena. Kad god bi ugrabila vreme, sedela je u biblioteci da uradi domaće zadatke, ili bi otišla u radno vreme da juri profesore za savete o tome šta da čini kako bi dobila bolje ocene, pa da može da studira farmaciju na nekom dobrom univerzitetu. Ima da se ponosi sobom, i da se Jende ponosi svojom ženom, i da se Liomi ponosi majkom. Suviše je čekala da postane neko, i sada, s trideset tri godine, konačno je imala, ili je bila na putu da ima, sve što je ikada želela u životu.

* Novčana jedinica u više afričkih zemalja, s jedinstvenim kursom u odnosu na evro. (Prim. prev.)

Bio je na Vajt Plejns roudu kada je stigao poziv. Četiri minuta kasnije prekinuo je vezu i nasmejao se. Udarao je po volanu i smejaio se sve glasnije i glasnije: pobedonosno, oduševljeno, u neverici. Da je vozio u Njutaunu, u Limbeu, izašao bi iz auta i zagrlio nekoga na ulici, i rekao bi: Bo, da ne poveruješ kakve sam vesti upravo dobio. U Njutaunu bi poznao bar jednog prolaznika s kojim bi podelio ovu dobru vest, ali ovde, na ovim ulicama između kuća od cigle i izbledelih travnjaka u Bronksu, nije poznao nikoga kome bi mogao da pritrči i ponovi ono što mu je Klarkova sekretarica upravo rekla. Video je mladog crna koji je prolazio sa slušalicama na ušima, tresući glavom u ritmu neke dobre muzike; tri tinejdžerke Azijatkinje, koje su se kikotaie pokrivši usta rukama, a nijedna nije imala školsku torbu; ženu koja je žurila nekuda, gurajući ružičasta kolica na sklapanje, s debelom bebom. Bio je i jedan Afrikanac, ali sudeći po tamnom, koščatom licu i lepršavoj *grand boubou*^{*}, mora da je bio iz Senegala ili Burkine, ili neke druge zapadnoafričke zemlje gde se govori francuski. Jende nije mogao da mu pritrči samo zato što su obojica Zapadnoafrikanci – želeo je da se raduje s nekim ko zna njegovo ime i njegovu priču.

„Jao, *blagi bože*, Jends“, rekla je Neni kad ju je pozvao da joj saopšti vest. „Ne mogu da poverujem! A ti?“

Nasmešio se i zavrteo glavom, svestan da nije ni želela odgovor – samo je bila srećna koliko i on. Prema zvucima koji su dopirali uz njen glas znao je da ona igra, skače, skakuće po stanu kao dete kad nosi pregršt slatkiša.

„Da li je rekla koliko će te tačno plaćati?“

„Trideset pet hiljada.“

„*Mamami*, eh! *Blagi bože*, oh! Pa igram od radosti, Jends. Radim gimnastiku, oh!“

Želela je još da priča, da se zajedno raduju bar još deset minuta, ali morala je da krene na čas hemije. On se smešio i pošto su prekinuli

* Tradicionalna muška afrička nošnja. (Prim. prev.)

vezu, uživajući u njenoj radosti, koja je tekla moćnije od Viktorijinih vodopada.

Potom je pozvao rođaka Vinstona.

„Čestitam, čoveče“, rekao je Vinston. „Čudima nikad kraja.“

„Lepo ti kažem“, odgovorio je Jende.

„Dakle, ti, mali divljak iz Njutauna u Limbeu, ti ćeš voziti budžu s Volstrita, a? Sada ćeš voziti blistavi *leksus*, umesto tog *čakara hjundaija*?“

Jende se nasmejao. „Ne znam kako da ti zahvalim“, rekao je. „Ne mogu ni da počnem da...“

Putnik na zadnjem sedištu rekao je nešto.

„Sačekaj, Bo“, rekao je Vinstonu. Okrenuo se i shvatio da i žena govori mobilnim telefonom, koristeći jezik koji nikad nije ni čuo, on, koji je govorio pidžin engleski prošaran francuskim i bakverskim – nisu razumeli jedno drugo, i nehotice su stvorili malu Vavilonsku kulu u taksiju u Njujorku.

„Šta si rekao o meni tim ljudima?“, upitao je Vinstona. „Čovek je rekao da imam veoma dobre preporuke.“

„Ma ništa“, odgovorio je Vinston. „Rekao sam Frenku da povremeno voziš limuzine, i da si bio šofer kod jedne porodice u Nju Džerziju.“

„Šta?“

„Dabogda pao mrtav ako lažem“, kezio se Vinston. „Ti misliš da crnac može dobiti dobar posao u ovoj zemlji tako što će izaći pred belca i reći mu istinu? Molim te, ne zasmekavaj me. Samo što nisam hteo ništa da ti kažem unapred, jer bi bio još nervozniji.“

„Bo, ti to ozbiljno? Ali nisam napisao u biografiji ništa od toga! Kako onda?“

„O, ti i tvoji šokovi. Taj čovek je zauzet. Znao sam da neće sedeti i pitati te za svaki detalj. Frenk je njegov najbolji prijatelj. Šta je? Nisi zadovoljan što sam mu to rekao?“

„Zadovoljan?“ Jende je maltene dreknuo, vrteći glavom i zabacujući je. „Najradije bih odmah iskočio iz auta i došao da ti poljubim stope!“

„Neka, hvala“, odvratio je Vinston. „Upravo tražim *ngahe* koja će mi to raditi.“

„Mogu misliti!“, grohotom se smejavao Jende. „Neću da budem ljubomoran, jer bi me Neni ubila.“

Vinston se toliko smejao da je počeo da grokće. „Ona od sinoć, Bo, da ti samo kažem...“

„Ali šta ćemo raditi s tom njihovom proverom biografije?“, upitao je Jende. „Sekretarica kaže da im moram dati te, ovaj... ref... referate?“

„Ništa ti ne brini. Popunićemo formulare zajedno, kad dođem kod vas. Imam neke ljude za reference.“

„Mnogo si mi učinio, Bo... Ukratko, ne znam kako ću ti ikad dovoljno zahvaliti.“

„Najbolje je da odmah prekineš da zahvaljuješ, važi?“, rekao je Vinston. „Ti si mi brat. Ako tebi ne učinim, kome bih? Reci Neni da mi spremi onu njenu čorbu od bibera, onu s kravljim papcima i pilećim želucima. To je sve što želim. Doći ću sutra uveče.“

„Ne treba ni da kažeš. Hrana će te čekati, i zamrznuto palmينو vino i sveža soja.“

Vinston mu je još jednom čestitao i rekao da mora da se vrati izveštaju koji je radio. Jende je nastavio da vozi kroz Bronks, da uzima putnike, vozi ih, sluša radio, i sve vreme široko se smešio. Mobilni telefon je zapištao, znak da ima novu poruku. *Sad još samo da dobiješ dokumenta*, napisala je Neni, *i imamo sve što treba!*

Pa za nije tako? – pomislio je. Prvo dobar posao. Potom papiri. Kako bi to bilo sjajno!

Uzdahnuo je.

Tri godine: toliko se borio za dokumenta u Americi. Bio je u zemlji samo četiri sedmice kada ga je Vinston odveo da razgovara s advokatom za useljenje – morali su naći način da on ostane u zemlji za stalno, i pošto mu istekne viza za posetioce.

To je sve vreme bio plan, mada Jende to nije rekao kada je otišao u američku ambasadu u Jaundeu da se prijavi za vizu.

„Koliko planirate da ostanete u Njujorku?“, pitali su ga u konzulatu.

„Samo tri meseca, gospodine“, odgovorio je. „Samo tri meseca, i obećavam da ću se vratiti.“

I podneo je dokaze da potvrdi svoju izjavu: pismo od nadzornika na poslu koje ga opisuje kao vrednog radnika koji toliko voli svoj posao da ga nikad ne bi napustio da bi besciljno lutao po Americi; izvod iz knjige rođenih za svog sina, kako bi pokazao da nikad ne bi ostao u Americi i napustio svoje dete; vlasnički list za komad zemlje koji je dobio od oca,